

FEJÉRMEGYEI NAPLO

Előfizetési árak:

Helyben:		Vidéken:	
1 évi	1 80 K.	1 évi	3 H.
6 évi	4 80 K.	6 évi	6 H.
1 évi	9 K.	1 évi	24 V.
1 évi	18 K.	1 évi	24 V.

Szerkesztőség és Kiadóhivatal:

Székely István-utca 1.

Telefonszámok:

Szerkesztőség 12-08.

Kiadóhivatal

Helynum. 2-08.

Felelős szerkesztő: Hajós József

Figyelő.

A választójog és a hadsereg reformja körül a magyar politikában legutóbb és talán a lehető legrosszabb időpontban támasztott zavar hamar elült. Elégge jól föl nem becsülhető érdeme ez Wekerle Sándor miniszterelnöknek, aki képviselőházi beszédében mestéri kézzel tépte szét a káprázatot, mely részint félreértésből, részint tudatos mesterkedésből szövődött a magyar közélet e két sarkalatos kérdése körül s igyekezett a kormány egészen Világos álláspontját elhomályosítani.

Miniszterelnökünk minden frázis és póz nélkül való rövid és határozott kijelentéseinek világításában ma már tisztán áll mindenki előtt, hogy semmi ok sincs a nyugtalanságra. A kormány a katonai kérdést nem azért vitatta programjába, hogy általa elüsse, vagy csak el is halassza a választójogot. A választójogi kötelezettségtől, mellyel megalkul, egyellen hátszállyra sem támaszkodott el s állja ezt a kötelezettséget továbbra is rendületlenül. Ellenben programjába vette a kormány az egész hadsereg kiegészítő részét képező magyar hadseregnek nemzeti és gazdasági szempontból való kiépítését is, mert ez a kérdés is megérett a megoldásra, mert mögötte az egész nemzet áll és mert tulajdonképen csak a magyar nemzetre és királyára tartozó e kérdés iránti uralkodónk is határozott jóindulattal van. A nemzet törekvése erre irányul. Törekvése ellen támaszkodni emociókat pedig el fogunk simítani. Ha állásfoglalásunk határozott és következetes marad és ha a kérdés megoldása után fenntartható álláspontot alakítunk ki, akkor a magyarság politikai motívumok figyelembevételével, már eleve hátrányos.

A nemzetből ezek a precíz kijelentések a megkönnyeb-

bülés és a megnyugvás érzését váltják ki. Demokratikus fejlődésbe vetett hitének biztonságát megerősítik s egyben garanciát nyújtanak a magyar hadsereg kiépítésében rejlő nemzeti fejlődés folytonosságára is, melyhez való jogukat a pragmatika sankciótól kezdve a 48-as törvényeken keresztül a ki-egyeződés műve övjük az alap-törvények erejével. Mind-ehhez azonban még elenged-

hetetlen az is, hogy az írott jogot a nemzet egyetértésében rejlő hatalmas erő is támogassa, s hogy kicsinyes törzsközlésekkel ne gyöngítsük a nemzet érvényesülésének útját, melyet az új idők járása előttünk megnyitott.

Szöveglük meg Wekerle bölcs tanítását és maradjunk állásfoglalásunkban határozottak és következetesek.

Megyéspüspökünk a nőkérdésről.

Ugy látjuk, hogy nagy tettvágy szállt meg mindnyájunkat: az szállta meg az államot s a társadalmat is. Ezt a vágyat a világra szakadt sok szenvedés kelti. Az a szenvedés, melyet azok szenvedtek, kik mindent eladtak s mindent feláldoztak s akik már azzal is kiérdemelték a nemzedékek számára egy jobb világot. Azután mi mindnyájan anyai testi-lelki megrendüléssel, anyai bajon s nélkülözéssel estünk át, hogy szinte szégyeljük, hogy csak ilyen-olyan emberek vagyunk s kívánjuk, hogy ne legyen hát soha többé úgy, mint ahogy most volt.

Ez a jobb világ azonban, bárhogyan sóhajtsuk is meg azt, még nem kész, hanem azon dolgozni kell s mivel nagyon is sok dolog lesz vele, azért minél több dolgot kéz is kell hozzá. Fölszólítom s kérem azért kedves munkatársainkat, tegyünk s jót cselekedvén, ki ne fáradjunk!

Akik már be vannak állítva mindenféle munkába, azok folytassák azt buzgón lelkiismeretesen, akik pedig még mincsenek, azokat szerveznünk kell s célszerűen el kell foglalnunk, hogy ne álljanak a világ munkaterein — mint az Evangélium mondja — hivalkodva!

Van ilyenek számára is sokféle munka: a gyakorlati jötevés, a szegényügy, a patronázs, a segélyezés, a pártfogás, a munkaközvetítés, a környezettanulmányozás munkáján kívül is. Még pedig sok s nagy munkatér nyílik meg a művelt s tanult nők számára a nőmozgalom problémáinak kidolgozása körül, az idevágó kérdések tanulmányozása, taglalása, megbeszélése s vitatása körül. E problémák tanulmányozására szakosztályokat kell fölláttatnunk, melyekben az illető kérdéssel behatóbban foglalkoznak, az idevágó irodalmat át tanulmányozzák, egyes jelesebb műveket ismertetnek s a felvetődő nézetekről s indítványokról megbeszéléseket s vitákat folytatnak.

Csak egy néhány ilyen problémára akarok rámutatni.

A nőmozgalom korántsem azonosítható a választójog kérdésével, s annak akár harcias és verekedő, akár békeséges és térhódító megoldásával; hanem a nőmozgalom alatt a nők új elhelyezkedését kell értenünk minden irányban. A nők egyénisége, munkaköre, tettvágya az, mely új részt kér a társadalomban. Evezredés, tartózkodó s elvonult helyzetében

sokféle tehetsége nem érvényesült s eltespedt. Az idők folyása most felébreszti s érvényesülésre készíti az alvószunnyadó erőket. Ezt az új helyzetet, annak feltételeit, annak gazdasági s jogi körülményeit előbb azonban ki kell dolgoznunk.

Ilyen kérdés az önrendelkezési joga, hogy a nők mennyire legyenek ural saját sorsukra. Ők határozzák meg, mik a nőiség követelményei; megtanulják az önállóság, bátorság, a több igazságosság jelentőségét. A nőnek önrendelkezési joga abban is érvényesül, hogy ne csak a férfítól való függésben éljen, hanem hogy legyen igazán szabad választása s hogy ne álljon a házassági kényszer alatt, ha éhen veszni nem akar.

Ilyen kérdés azután maga a nőnevelés, melyet nem lehet csak teoretikus paedagógusokra bízni, hanem ahhoz elsősorban azoknak legyen beosztásuk, kik a nőnevelés mai módszerének elégtelenségét önmagukon tapasztalták s kik a világban élve, az új idők szükségleteit megérik. Az élet megismerése szinte különös baja volt a „jó nevelés” leányoknak, aki úgy ment a világba, hogy dunsztja se volt róla s a házasságba úgy, hogy annak kötelesegeiről s nehézségeiről nem is álmodott.

Tanulmányozni kell továbbá a házassági s birtoklási törvényeket, hogy mennyiben hátrányosak a nőre nézve. Halljuk több oldalról, hogy a férfiak gavalleriája, melynél fogva a nőket már nemük miatt védelmeznünk illik, csupán sem mentette meg az asszonyokat attól, hogy ki ne zsákmányoltassanak, akár ami a birtoklást, akár ami a munkaerőt illeti.

Ide tartoznak továbbá a hivatali és fizetés kérdése. Van még mindig mindenféle pálya, mely a nők elől el van zárva, van sok jövedelmező állás, melyből a nők ki vannak zárva, ugyanakkor pedig ugyanazt a munkát, melyet

a nő végez esetleg, kevésbé jól fizetik meg, mintha azt férfiak végzik.

Türhetetlen a helyzet a **kettős morál** alapján. Ha intézményeinkben s szokásainkban van valami, amiben a szabadságot s az önkénynek másnak rovására való kielégését látom, úgy az a kétféle morálról való nézet és gyakorlat. Ez utálatosságon nemcsak az erkölcsnek, de a durvább szövétű s faragásu jognak sincs semmi nyoma. A **törvénytelen** anya bizonyára vétkes, de a másik vétkes féllel szemben bizonyára nem **jogtalan** s ennek a mostani jogtalan helyzetnek kell megváltóznia.

Ugyancsak a női mozgásonak hathatósabban kell sorompóba lépnie a **leánykezeskedés** s a **prostituáció** „törvényes” intézménye ellen. Hiszen a leánykereskedést a gyökereitől meg kell foghatjuk, eddig legalább nem, — ez a gyökér a bordélyintézmény.

Mennyi munka lesz a **higiéna** s a **fajkérdés** körül, hogy szembeszállhassunk egyrészt a tulkkultúráltságunk s dekadenciának kinövésével, másrészt az elmaradottságunk s barbárságunk szokásaival!

Ehhez sok értelmi munka, olvasás, tanulmányozás, megbeszélés kell. Országos szer-

vezetünknek e kérdések tanulmányozására szakosztályokat kell felállítani, mely vállalkozásra felhívom munkatársaink figyelmét s kérem azokhoz

szíves s lelkes közreműködését.

(A Szociális missziótársulat körlevele 1918. január.)

Prohászka Ottokár.

A többtermelés nemzeti létérdek.

— Hozzászólás. —

Mivel a nemzetgazdasági és szociális szempontból is oly végtelenül fontos kérdés, a mely immár létkérdés: a mezőgazdasági többtermelés — felszínre vetődött s ma már a magyar társadalom legszélesebb rétegeiben is élénk visszhangot keltett, engedjék meg, hogy én is hozzácsólassak. Talán sikerül az arra hivatott intéző körök figyelmét felhívnom azokra a módosításokra, melyekkel ez elv gyakorlatilag kivihető lenne, a nélkül, hogy az állam **üdvözülésére** ezzel nagyobb teher hárulna. **Amikor** e létkérdés megvalósítása bármily szellemi és anyagi terhet megbír.

Általános, de általunk vidéki gazdák által különlegesen is ismert dolog a magyar földművelő ragaszkodása a régi szokásokhoz és idegenkedése minden olyan újítástól, a mely az ő régi régi megszokott gazdálkodási módját bármiként is érinti. Ezért látszik nehezebb ez elv megvalósulása. Persze nehéz, sőt soha meg se lesz, ha ráhagyjuk az egyesek szabadakarátára.

A háború sok oly kivételes jelenségeket, törvényeket, több életét invokált, melyek a gazdát jól jól, hol rosszul érintették. Miért ne lehetne hát ez elvnek, egy háborús, kivételes szigorú,

legfőbb ideiglenes rendellel, — legalább, míg a normális állapotok visszaállhatnak — érvényt szerezni; illetőleg, miért ne lehetne a gazdatársadalmat a többtermelésre törvény erővel rászorítani? Vajjon érte, vagy érni fog e valamit a buzdítás? Bizony semmit. Itt csak a „muszáj” segít; végeredményében e szó majd a legkedve sebb emlékül szó lesz ebben a vonatkozásban.

Már is hallom az ellenvetést, hogy ezrek akár az egyeseknek, akár a társulatoknak egyéni, vagy mit tudom én miféle szabadsága meg lesz érvé. De ez meg nem állhat itt! Hisz a ki a többtermelés elvét követve már amugy is jól, okosrúden, helyesen és lelkiismeretesen gazdálkodik, annak ugy sem szól az, a kihez pedig szól, az örüljön — s majdan örülni is fog, hogy kiragadják a szegénységéből s hozzásegítik a soha nem ismert jobb módhoz.

Ma már megvannak az elmélet, a tudomány és a gyakorlatból kialakult mindazon mezőgazdasági elvek, melyeknek betartásából önként következik a cél megvalósulása. Csak ezeket kell betartani, illetve kényszer eszközökkel betartatni. Magánuk az államnak kell erre legszigorúbban felügyelnie s

a hol az szükséges, nem csak szóval, de **hathatós erkölcsi és anyagi támogatással** is az egyeseknek támogatására lenni, hogy erre módjuk is meglegyen.

Hogy az állam kiadandó rendeletének érvényt is szerezheszen, bizonyos szervezetre lesz szüksége. E szervezet, némi pótlással, már ma is meg volna magában a földművelésügyi és a Közelelmezésiügyi Minisztériumokban. Tulajdonképen csak egy új hivatalcímre és — bár igen sok — de könnyen fellelhető **közvetlen** szervezetre szükség az utmutatás, ellenőrzés és szétosztás keresztülvitelére. A fokozatosan magasabb ellenőrző szervek már most is megvannak, csak legfőbb azok mai munkálkodása lenne valamivel intenzívebb.

Legyen szabad körvonalozni, miként hiszem én ezt keresztülvihetőnek.

Minden faluban kell lenni egy, egy oly intelligens, tanult, a köznek szívesen szolgáló, tevékeny férfinak, a kit meg lehetne bízni az utmutatást a segédkezőkörökkel való gondoskodást, az ellenőrzést és a közlelmezést (erre példa a felszűti plebánus) felelős teendő eljuttatásával.

E „**Többtermelési és Közlelmezési helyi megbízott**” a ki egyben gazdasági tudósító, statisztikus, ember és állatnyilvántartó, elami karbiztosító-síb. is lehetne; ellátandó volna azzal a hatalommal is, hogy saját belátása szerint jutalmazhasson és büntethessen, **első fok**on. A jutalmazás álljon bizonyos összeg kiutalásával, mely a háború előtti országos statisztikai adatokkal megállapított, eddigi termésátlagnál nagyobb eredmény alapján, a termény vételárának magasabb honorálásából

TARCA.

„Legyen világhosság!”

As **Úrlelta** mozgóképszínház filmjéhez és a belügyminiszter mal rendeletéhez.

II.

Nékám Lajos egyetemi tanár „A veneralis betegség társadalmi kihatása” című kiváló értekezésében rámutatott arra a sajnálatos tényre, hogy ugyanaz a démon, mely reánk szabadítja az alkoholt és nikotint, a mérgét, a pénzügyi szempont nehezíti meg a veneralis betegségek leküzdését is. Bár tudjuk, hogy a megbetegedések meggyógyítása már ezrekbe kerül, — a kormány anyagi okokból mégsem követi eléggé a védekezés módszerét. „Hisz valaki — írja Nékám professzor — hogy ha ma nincsenek millióink a bajok megelőzésére, a háború után százmilliókat fordíthatunk népközürekonstrukciójára? Ha addig akarunk vámi intézkedéseinkkel, míg fulmináns epidemiák törnek ki, hiába várnunk. Megjósolhatom, hogy a háború után sem lesz zajosabb a nemi betegség serege, mint ma; — de barakkokat kell majd összetákolni a paralizáltusok számára, akiket a háború alatt fertőzni engedünk!”

Nagy bajunk az, hogy a társadalom nem akarja elismerni a vérbaíjkomolyságot. Már ezért is nagy missiót teljesít az olyan film, mely a vérbaíjveszedelmét feltárja. Tudni kell, hogy míg a diphteria halálozási aránya csak 4, a tífusé

16, addig a vérbaíj 20 százalék. Rossz szokás, hogy a vérbaíjnak **hajtató** okozó alakjait oly nevekkel illetik, melyekkel elfeledtetik az igaz okot. A valóság az, hogy a háterincsorvadást, az agylágyulást (paralysis), az érelkeményedést, a szivizomfajulást, az érdaganatot, sok súlyos vese, máj stb. betegségeket vérbaíj okozza. A szélhűtés legelőbbjéit vérbaíj agyvelővérzésnek kellene nevezni. A szifiliszis betegnek rendszerint „diszkrazen” sajnálnak el, miközben több esetben megfertőznek és különféle idegben címerű és felirású zászlók alatt vonulnak át a másvilágra.

Mattauschek és Pilcz — a mi hadseregünk 4134 olyan tisztjének sorsát vizsgálták, akik vérbaíj szerettek. Az utolsó fertőzés után 11 év alatt e tisztkekből agylágyult lett 198, tabest kapott 113, agyvelősyphilisbe esett 132, különböző elmebajokat szerzett 80, főverőrdaganatot 17, szivizomfajulást 201, másféle szigéri vérbaíj 167. Pedig a katonatisztek számára ingyen rendelkezésre állott az orvosi segély, kórház és gyógyszer. Mily rettenetes a pusztítás a szegény vagy tudatlan nép rétegeiben, ha meggondoljuk, hogy a vérbaíjok tovább terjesztik a nyavalyát, ivadékaikra is átöröklik.

A vérbaíj a magyar nemzetet is — sajnos — már száz évek óta sújtja. Segíteni most is nehéz, mert nagyon sok a beteg, nagyon sokáig tart és alig fájdalmas a betegségeik. A vérbaíj beteg sokáig munkaképes marad, így hallani sem akar arról, hogy kórházba menjen, a járókezelésnek

sem veti alá magát, mert nem ismeri e baj természetét és nem tudja, hogy mielő meglegő eredményt lehet elérni e ténen, ha szorvos kezeli a beteget. Találom mondja Nékám tanár: „Ha a foga fájni, éjjel is felzörgötné az orvost — de mert csak a szive, agyveje rombolódik, nem törődik vele. Ez csak egyéni baj lenne, ha a megfertőzöttek abstinenes életet élének. De a legelőbb indolenciából, lelkiismeretlen önzésből, holmi zoológiai hasonlatok alapján, sőt valami homályos, elkecsereedett bostvágy által vezetteve, tudatosan is tovább viszi fertőzését, — és így válik a betegség társadalmi csapássá.”

Nékám tanár azt sürgeti, hogy ha másként nem lehet célt érni: kényszerit kell alkalmazni, vagyis fel kell kutatni a nemi betegségeket, a hanyagokat kényszer gyógyításra kell szorítani, el kell szigetelni a nyilvános fertőzési forrásokat, be kell hozni a bejelentési és kezeltetési kötelezettséget, a vizsgálattási kényszer. Szigorúan kell büntetni a fertőzéssel való veszelgyetést.

Ha már megtűri az állam a prostituációt, legalább ellenőrzesse szigorúan! Az országban működő rendőrségektől 1916. évi elején az erkölcsrendező központúntóságokhoz bekért és Nékám tanár által feldolgozott adatokból kitént, hogy az egész országban 1915. végén volt 473 nyilvános ház 4450 bennlakó nővel, akik közül akkor 950-et kórházban, 1461 magán kéjű nő között akkor 346 volt kórházban.

Orvosrendőri felügyelet alatt 4071 nő állott, közülök 1269 (vagyis 31-32) beteg volt!

Ez a förtelmes statisztika mutatja, hogy mily határos eszköz a vérbaíj terjesztésére a prostituáció. Sőtét szegényfolyója a társadalomnak, hogy a modern életani világnézetet való lelkesedés mellett a prostituációt megtűrik.

Az 1915. évi folyamán az országban előállítottak 8974 felnőtt, titkos kéjűt, akik közül 5025 beteg volt (53-81) és 2356 fiatal korú (18 éven alulit) akik közül 1074 beteg volt.

Budapesten legalább 1000 beteg kéjű nő a kórháznyit miatti háborítatlanul üzi vértfertőző ajs, üzletét és így évenként 300,000 betegségi esetet okoznak a katonaság és a felutazó vidékiek között. Ha átlag csak 100 koronába számítjuk egy beteg gyógyítási költségét és az elvesztett munkabért, akkor az az 1000 fertőző kéjű nő évenként 20—30 millió korona anyagi kárt okoz.

Gyors intézkedésre van szükség, annál is inkább, mert a háború alatt a veneralis betegségek ijesztő arányban terjedtek.

Török a kereskedelmi pénztár betegsein kimutatta, hogy a friss vérbaíj fertőzések száma az 1918. évi 45⁰⁰ ról 10⁰⁰ re emelkedett, vagyis két év alatt megkészsereződött.

Bécsben a fiatalok nemi bajosok száma 1915 ben a háború előtti állapotokhoz viszonyítva így növekedett:

állana (ilyenféle a mai Haditer-
mény Rt. cseplési prómiuma, a
mely azonban csak a géptulajdo-
nosoknak juttathat előny), va-
mint egyéb alkalomszerű kedvez-
mény nyújtásából.

A büntetés pedig álljon az első
évben magából a kevesebb ter-
méseredményből (ha súlyosabb
beszámítás alá nem esik), ismétlő
dés esetben bizonyos pénzbüntetés-
ből a „Községi Mezőgazdasági
Alap” (gépek, apaállatok, műtrágya
stb.) javára. Harmadszor ismétlő
dés esetén az illető egyenesen
megfosztandó birtékától s vagy az
állam által kezelendő, vagy más
érdemes egyénekre adandó át. A
büns pedig, hogy az állam ter-
lére ne essék és mégis megéljen,
kényszerünkára alkalmazandó,
illetve szorítandó, esetlegcs csa-
ládjának sérelme nélkül és kivétel
nélkül.

Természetesen még a háborus
viszonyok fennállanak.

Ezen szervezettel nemcsak a
többtermelés elve jutna érvényre
s éreztetné a jövő életre áldásait,
hanem a közellátás kérdése is egy
csapásra meg lenne oldva. Még
pedig azért, mert a helyi megbí-
zottak révén — akik ismerik
fajljukat, ismerik annak határát,
akiknek tudniok kell, ki mennyit
vethet, ki hogy dolgozik s kinek
mennyire termelt, feltétlenül meg-
lenne állapítható az ország pontos
(nem hozzávetőleges) termése;
ebből úgy a szükséglet, mint a
kivitel mennyisége. Ezáltal amellet,
hogy sinán és igazságosan volna
lebonyolítható a hádsereg és köz-
ellátás, valutánk is soha nem
remélt magasa emelkednék s a
nagy és életképes nemzetek sorá-
ban elfoglalhatnák azt a helyet,
amely katonai téren máris megillet
minket. Nem hiszem, hogy ne

akadnának olyan egyének, akik
ézt ne vállalnák s nemes törekvéstől
sarkalva minden várakozásnak meg-
né felelnének. Mégis tekintettel
arra, hogy a lisztés az egyének
tulságosan is sok idejét foglalja,
azt honorálni kellene, és pedig
úgy, hogy anyagilag függetlenítés-
sék minden befolyástól. Bármely
magas honorárium kitellenek a
tényleges többtermelés értéke után
számított bizonyos százalékból
s az állampénziárban még mindig
több maradna, mint ma a Hadi-
termény Rt. rendszere idejében a
hol az, úgy szólna, semmi munká-
káért adott jutalékok millióira
mennek stb.

E „Többtermelési és közellátá-
szi helyi megbízott”-ak közvetlen
ellenőrzől és adalgyűjtől nagyon
jól lehetnének a m. kir. gazd.
főfelügyelők, szőlészeti, erdőszeti
felügyelők, esetleg az egyes gaz-
daegyletek vezetői: Ezek fölé
pedig ott vannak a m. kir. gazda
főfelügyelők s maguk a szakmi-
nizteriumok (kormánybiztos nél-
kül).

Föltétlenül óhajthatódnak, illetve
elengedhetetlenek tartom, hogy
miként a legkisebb birtok, úgy a
legnagyobb is ugyanegy kategó-
riát képezzenek e tekintetben. An-
nál is inkább, mert tapasztalatom
szerint igen sok nagyobb birtok
van, a mely jobban rászorul a
kényszerrendeletre, mint sok ki-
csiny földművesbirtok.

Gondolatomnak az volna a ger-
ince, melyre hogy a test felépítés-
sék ne kívánok egyebet, mint mu-
kát és jóakaratot.

Felcsut, 1918. jan. 19.

Hessky Imre

elő gazdász, közgazd.
honv. tisz. őrn. rez. szob.

Mivelhogy a többtermelés kér-

dése manapság legfontosabb élet-
kérdés, hozzászólásokat szivesen
közlünk. Kálón is kiemeljük, hogy
a többtermelésről szóló cikkeinkkel
a kibirtokosok javára igyekszünk
szolgálni.

A belügyminiszter az „utazó” vérbajos nőkről.

A belügyminiszter ma a
következő leiratot intézte a
polgármesterhez:

„Iletékes helyről arról
szereztem tudomást, hogy
az utóbbi időben föltűnően
szaporodik a vérbajos kato-
nák száma. A katonai ha-
tóságok által megejtett vizs-
gálatok eredménye szerint
a betegség főleg a pályau-
dvarokon, vagy azok kör-
nyékén, utazás ürügye alatt
ácsorgó, gyanus nőszemé-
lyek terjesztik.

A vérbaj elleni küzdelem
sikeréhez fűződő fontos
érdekekre tekintettel fölhí-
vó a polgármester urat,
hogy a katonák s általában
az utazó közönség egész-
ségét veszélyeztető gyanus
női személyek a pályaudva-
rok területéről eltávolíttassan-
ak. Megjegyzem egyuttal,
hogy a kereskedelmiügyi
miniszter ur a hadiforgalom-
ban az összes vonalakat
rendeletével már újatította,
hogy az állomások és pá-
lyaudvarok környékén szer-

zett észlelésekről az illetékes
rendőrhatalóságot értesítsék,
hogy azoknak egyébként is
kezükre járjanak.”

A vérbaj veszedelméről
mai lapunk tárcarovatában
részletesebben tárgyalunk.

HIREK.

— Elhunyt érsek. Mihályi
Viktor gyulafehérvári fogarasi
érsek, a görög-katholikus egy-
ház feje, ma reggel 73 éves
korában Balázsfalván elhunyt.
Temetése csütörtökön délelőtt
lesz.

— A missiók növérek hálón
városunkból elköltözöttek Buda-
pestre, hogy ott egy újabb jótékony
intézmény vezetését átvégyék.
Székesfehérvárotl kifejtett áldásos
működésük lapunk holnapi szá-
mában fogjuk ismertetni.

— Magyar tudós a békéről.
Palágyi Menyhért dr., a jeles
filozófus. Münchenben egyetemi
tanárokból álló tudományos társulat
meghívására két előadást tartott
igen nagy közönség jelenlétében.
Mindkét előadás az európai nem-
zeteknek a háboru után szükség-
képpen beálló egységéről szólott
és viharos tejsztést aratott.

— Oroszországban megszün-
tették a védkötelezettséget.
Az újabban érkezett táviratok
azt a hírt közlik, hogy a
bolsevik kormány megszüntette
a kötelező katonai szolgálatot.

15 éves fiuknál 1 ⁰⁰ ról 8 ⁰⁰ re
16 éveseknél 3 „ 9 „
17 „ 11 „ 26 „
18 „ 27 „ 68 „

Ausztriában a férjes nőknél
1913-ban az arány 9 volt, 1915-
ben pedig már 13%. Nékam tanár
a vezetése alatt álló klinikai sta-
tistikából állapította meg, hogy
a venerás bajok mindinkább
behatolnak a családokba. A bu-
dapesti titkos kéj nők között a
venerások száma a razzisák
eredményei szerint 1915 ben
csak 32,7 %, 1916 ban pedig már
42,5 % volt.

A venerás bajok a háboru
folyamán ijesztő arányokban lép-
nek fel a katonák között. Egy
évvél ezefölött a katonák közi
betenkint már 0,2 %, új megbete-
gedés mutatkozott, mely helyen-
ként 0,30 %, ra is emelkedett,
tehát évenként 15 % -ot tesz.
Mivel e betegségek huzamosak,
egy Magyarországi hadtest terü-
letére körülbelül 8-9000 nemi-
bajos katonát kell számítaniunk.
Mint hogy a beteg katonák
közül 50 % a baját ott-
hon szerezte, azért nemcsak a
népet kell féltetni a katonaság-
tól, hanem a katonaságot is félt-
tünk kell a néptől.

„Sajnálatlaltal konstátálhatjuk —
írja Nékam tanár, — hogy ható-
ságaink egy részénél nincs meg
a kellő kedv és érzék arra, hogy
a nemi betegségek ellen szigorú,
kitartó, bár tapintatos erélyes lép-
jen fel és biztosítsa a kiadott
rendeleteknek a részletesig menő
precíz végrehajtását. A nép sexua-
lis felvilágosításáról egyáltalában
nem történt gondoskodás és kü-
lönösen hiányzott eddig olyan tár-
sadműi szervezet, mely e kérdések
egész tömegét feldolgozni rendszere-
sen feldolgozni képes lenne. —
A legérezhetőbb hiány az, hogy
niacszen egy, mindent átfogó
törvényünk, mely a nemi életet
annak altiszttikus viszonyaitban
elősegítene, közömbös oldaliban
szabályozná, veszedelmes kinövé-
seiben megistíttaná. Főképpen
azt fájjalhatjuk, hogy a nemi be-
tegségek legközelebb fekvő prop-
hylaxisát, a nemi vágnak termé-
szetes kielégítését családalapítás
újja, melyreható intézkedések
nem segítik eléggé elő.”

Minden gondolkodó elmének
be kell látnia, hogy e téren sürgősen
kellene átvös intézkedést tenni.
A meglévő társadműi intézkedé-
süket be kell vonni a venerás
bajok elleni mozgalomba. Sürgő

sen szervezni kellene egy országos
közponatot, mely a népfelvilágosítást
a nemi élet terén mutatkozó
bajok, hibák, babonák stb.
lejtésének ügyét vezetné min-
denütt a helybeli hozzáértő
orvosok újja.

De aztán legyen ám hozzáértő
orvos! Mert számalmas az a tény
is, hogy 1916. áprilisában a hadba
nem vonult 1983 működő orvos
és 16 orvosno közül csak 121-
nek van veneriológiai képzettsége,
a Wassermann féle vér vizsgálatot
csak 101 alkalmazta; mikrosz-
kóppal csak 332 orvos bírt,
specialis praxist csak 32 bolytatott.

Megtörtént az a képtelenség
létszó eset, hogy akadt oly
törvényhatóság, mely méltóságán
alulnak jelentette ki, hogy kéjelgés
ügyben szabályrendeletet álltosszon.

Meg kell értenünk a nemi
betegségeknek a nép vesztesége-
inek pótlása szempontjából való
nagy horderejét, ezért a vérbaj
terjesztését aggodva kell néznünk
és minden rendelkezésünkre álló
módon meg kell akadályoznunk a
terjedését. Ez a veszedelem egyike
azoknak, mely hazánkat legin-
kább károsítja, mert titkon rág-
csálja, szüként korhasztja a lakos-
ságot és el csenevészíti a népet.

Mi volna tehát a legsürgősebb
teendő?

Be kellene hozni az általános
gyógykezelési kötelezettséget, a
nemi bajosokat kórházakba kellene
internálni, miként pl. a kolerasok-
kat teszik. Meg kellene büntetni
nemcsak azt, aki embertársát
tudatosan megfertőzte, hanem azt
is, aki könnyelműségével más
veszélyeztet.

A prostitúció ügyét szigoritan
és szabályozni kellene. A kéjel-
gőkre, leánykereskedőkre, kerítőkre
vonatkozó intézkedéseket sok-
szorososan kellene szigorítani.

Be kellene tiltani a szexuális
apró hirdetéseket, áldozni a
pornographia minden alakját és a
poste restante levelezés elfajlását.
Lehetetlené kellene tenni a züg
orvosvkat vagyis kuruzslókat, kik
a venerás betegeket ámtíják és
zsarolják, szigoruan kell büntetni
a zugbajokat.

Az államosított életbiztosítást is
be kellene vonni e védekezés
körébe.

Legfontosabb pedig az, hogy a
társadalom lépjen vissza a józan
vallásrölköcsi élethez. Mert rége-
bebizonyult igazság, hogy „Minde-
n állam talpköve a tisztakerölcs”.

AZ „ÁRPAD”-fürdő folyó hó 24-én, csütörtökön reggel
MEGNYILIK.

A gyermekközház telke.
Az építendő gyermekközház céljaira a város az Erzsébetligetből egy hold és 781 négyzetöl terület enged-át ezen célra.

Háborus segély a nyugdíjasoknak. A belügyminiszter a városi nyugdíjas közgazdáltsági alkalmazottaknak 18100 K. háborus segélyt utalványozott.

Adomány. Dr. Kukuljevics József a Prohászka hadiárva háza 20 kor. adott, rendeltetési helyére jutattuk.

Halálozások. Barabás Józsefné szül. Buci Katalin 78 éves korában tüdőbóban elhunyt. Temetése hétfőn d. u. volt a Kertalja utcából.

Tatay Margit, özv. Tatay Imréné 8 éves, elemi iskolás leánykája vörhenyben meghalt. Temetése hétfőn d. u. 3 órákor volt a Sárió utcából.

Tatay Ilona, özv. Tatay Imréné 10 éves iskolás leánykája vörhenyben elhunyt. Temetése kedden d. u. volt a Feltámasztási temetőben.

Mesterségszék. Dr. Rigler Gusztáv kolozsvári egyetemi tanár, még 1913-ban kísérleti alapján felállította a növényi anyagokból való tejport anyagot. Most, a háború negyedik évében Rigler ismétellen felajánlotta találmányát a földművelésügyi minisztériumnak és a közlekedési hivatalnak s el is fogadták. Hétfőn délután mutatták be a technológiai ipar-muzeumban Nagy Samu és Örmény Hugó gyógyszerészek a sikéremulción nevezett találmány gyártását. A gépből steril állapotban kikérülő tej ugy magában, mint kávéval és csokoládéval nagyon ízlett a jelenvolóknak. A demutatók szerint a gép óránként hárminc liter tejet termel, de ezer literi termelő gépet is lehet készíteni. A tej literje 15 fillérbe kerül.

Letartóztatott és Pétervárra vitték a román királyt. A Reuter ügynökség a pétervári esti lapok által közölt jelentését közi, amely szerint a népbiztosok szombaton este a román király letartóztatását rendelték el. A királyt Pétervárra szállították.

Beszárták a Galilei kórt. A Társadalomtudományi Társaság egyik szabadon dúló intézményének, a Galilei-kórnak, amelynek túlnyomóan zsidó főiskolai hallgatók, fiatal magánhivatalnokok és tisztviselők a tagjai, a belügyminiszter még e hónap negyedikén felfüggesztette a működését. Az intézkedést nyomában végre is hajtották és Andrájka Károly rendőrtanácsos, aki a polgári ügyekben szokta a nyomozásokat folytatni a rendőrségben, házkutatást tartott a kör helyiségében. A kör ellen az volt a vád, s ezzel a váddal egy más hatóság is illette a kórt, hogy olyan működést fejt ki, amelyet nem engednek meg a belügyminiszter által jóváhagyott alapszabályok. Hétfőn éjszaka a rendőrség nagy apparátust mozgósított, hogy az ügyben a nyomozást minél sürgősebben lebonyolítsa. Egész sereg rendőrtisztviselő és detektívgyűlés össze a főkapitányságon, Bóna István főtanácsos büntető osztályvezető szobájában, ahol megkapták az utasításokat, majd kocsiakon kísérték a Galilei kör vezetőinek lakására ahol szintén megtartották a

házkutatásokat. Ezeket Bartha, Becker, Horváth, Gaál, Czövek, Beckor és Katona kapitányok hajtották végre. A főmeges házkutatás másnapig folytatódott, s eredményeképp több vezető galleistát állítottak elő a rendőrségben.

Az élet tartama. Tudományos megfigyelések szerint százezer ember közül, aki 25 éves korában teljesen egészséges volt, 40 ezer éri el a 70-ik, 12 ezer a 80-ik, 740 a 90-ik, 5 a 98-ik, 2 a 99-ik s 1 ember a 100-ik esztendő. Az újszülötteknek negyedrészke életé első évében elhal a 25 év után felénél több elpusztul. Az átlagos életkorokból azt következtetik, hogy aki 25 éves korában egészséges, még 38 évet, aki 30 éves korában egészséges, még 34-et, aki 40 éves korában egészséges, még 26-ot, aki 50 éves korában egészséges, még 18-at, aki 60 éves korában egészséges, még 8-at, a 80 éves korig a 90 éves 2-ot, remélhet, a 100 évesnek csak hónapjai vannak hátra. — Az állatok közül az elefánt 150—200, a szarvas 100, a bálna 100, a ló, medve 40—60, a kutya, macska, oroszlán 35—40, a szarvasmarha, sertés 20—25, az egér 6 évig él.

Magyar cellulose Ausztriának. Igiről jelentik: Szepes-kéda város faállományára a legkedvezőbb ajánlatot az Osztrák Cellulose Társaság tette amely 2.258.509 koronát ígért a papirgyártásra alkalmas fa mennyiségért. Vele szemben az ugyancsak osztrák Glesinger cég ajánlata volt a legkedvezőbb. Ily módon tehát ismét nagyobb mennyiségű papirfa jut az osztrák papirgyártás javára a nélkül, hogy a magyarországi papirszükséglet ellátására kellő gondoskodás történnék. A kormányzat végül már sürgősen kellene intézkedni, hogy a cellulose, kivétel a föltelhezülje, hogyaddigis míg Magyarország sikerül szaporítani papirgyáraink számát, Ausztriában föltétlenül biztosítsák legalább a szerződésileg kikötött papirmennyiség szállítását Magyarország szükségletének ellátására.

Állást ajánlanak. Rákos szentmihályra három tagu család hoz házvezetőnőt keresnek, a család reggeltől estig Budapesten van. Falura intelligensebb gyermeklányt keresnek. Nagyobb uradalomhoz irodai munkák végzésére teljes állással s készpénz fizetésrel irodai ügyekben gyakorlott urilányt keresnek. — Varródba varrólányt keresnek. (Bővebbet ker. nők szövetségénél, belv. kath. kör, pénteken 10—12 ig és d. u. 3—5 ig.)

Állást keresnek. Gépirői tanfolyamot végzett gépirónő alkalmazást keres. Egyedülálló éltesebb nő nappalra foglalkozás-keres, háztartást szívesen vezetne. — Gyakorlott varró nő mellett segítségül ajánkozik szabásban kevésbé jártas varró nő. — Rövid-áru vagy fűszerüzletben kiszolgáló lány alkalmazást kér. — Irodai alkalmazást keres irodai ügyek vezetésében jártas urilány. (Bővebbet v. ker. nők szövetségénél belv. kath. kör.)

Szeplő, májfolt porsenés arcelsztárlanság ápolására biztosított szer a „Korona tejkrem” (ezelölt Crème de Lactine), mely párszori használat után az arcbőrösönysimává és hófehérré teszi. Egy kis tégely 150 K. Nagylegely 3 K. Kapható Szűcs Róbert gyógyszerésztárában.

Közhözés ellen kitanódon bevált háziszert a Störk pasztilla. Egy doboz ára 1 korona. Kapható: Szűcs Róbert Károly királyi téri gyógyszerésztárában.

Színház.

A varázskeringő 3 felvonásos gyönyörű zenéjű Strauss operettet újította fel tegnapi az énekes gárda, és feljegyezhetjük róla, hogy a külső siker nem hiányzott. Virág és taps volt bőven. Franciát, a női zenekar primását Mezey Margit játszotta a töle megszokott pajzán elevenességgel. Kaptak sok viragot és vastapost. Némelh Irén mint Heléna hercegnő: természetes, szédén lánys volt. Falussy, mint minden operette szerepben, ma is szépen énekelt. Jól mulattot a közönség G. Székely René Friderikáján. Ligeti kissé túlzott, azért nem tudott kellő hatást kelteni. Gulyást a rendezésért, Andor karmestert pedig a zenei részek gondos vezetéséért illeli dicsérelt.

Heti műsor:

Szerda: Sztabul tőrszája.
Csütörtök: d. u. Az a huncut ké-ményséprő; gyer mekeloadás.
este: Sárga lillom.
Péntek: Lavotta szerelme.
Szombat: d. u. Málnás Miska népeloadás.
este: Lavotta szerelme.
Vasárnap: d. u. Cigánybáró.
este: Lavotta szerelme.

Aránia-színház

Szerdán és csütörtökön,
január hó 23 és 24-én:
Két ujdonság!!!
Cigányprimas.
Dráma 4 felvonásban.
Szépségverseny Szófbon.
Vigjáték 2 felvonásban.
Rendes helyárak.
Előadások fél 7 és fél 9 órákor.

APRÓMRDETÉSEK.

Könyvelőt keres a Székesfehérvári Szőlőző Szövetkezet. Hölgyek is pályázhatnak. A jelentkezők keressék fel Karl István szövetkezeti elnököt. (Nádor u. 37.)

Szeder utca 14. számú ház-szabadkéből eladó.

Egy fiatal lakátosság felvétetik Haggenmacher sörtetepén.

Egy ház, melyben 50 év óta fennálló jótorgalmu fűszerüzlet és kocsmá van, nagy udvarral, gazdasági épületekkel és kerttel, mely gazdalkodásra is kiválóan alkalmas, eladó. Bővebb felvilágosítást ad a tulajdonos. Scéchenyi u. 150. sz. a.

Szefehérvár sz. ktr. város polgármesterétől. 1918 szám.

Hirdetmény.

Miután az Állat és Takarmányforgalmi R. T. az általa gyártott egységes lótakarmányból 200 q-t kiutalt, felhívom a lótorató gazdákat, hogy hivatalomban jelentsek mennyit kívánnak abból átvenni.

Szefehérvár, 1918 jan. 22.
Dr. Kerekes Lajos
polgármester h.

Hirdetmény.

A városi boltban a következő árak kaphatók:

Malakávé	2 52 K.
Franck kávé	mékszimális ár.
Dió	5- K.
Feketebors	140 —
Fehérbors	140 —
Tea porco	60 —
Gulyáskocka darabja	— 05
Kerékrépa	— 60

Aszaltszilva, mosópor.
Székesfehérvár, 1918. január 22.

A Közlekedési hivatal.

A szerkesztővel személyesen, a lapra vonatkozó, vagy közérdekű ügyben hétköznapokon délután 4 től 5 óráig lehet tárgyalni. A szerkesztő ideiglenes lakása: Jókai-utca 1. földszint jobbra.

Kiadóhivatali ügyek mindenkor elintézhetőek úgy a kiadóhivatalban, mint a nyomdában.

A Feltegyet telefonoszáma: Szerkesztőség és kiadóhivatal 2-08. Nyomda 2-08. Megjelenik vasárnap és ünneppnap kivételével mindennap este 8 órákor.

Ujdonság nők és leányka FILZ és VELOUR kalapokban.

SZÖVET ÉS SELYEM BLOUSOKBAN,

Szörme garnitúrákban. o o Divatos fűzők. Kézimunkák.

SIRKOSZORUKBAN

Nagy választék

Kováts Antalnál, Károly király-tér